

מתיקות הבית

גליון למתיקות המשפחה היהודית

יו"ל ע"י אברכי כולל 'לובלין' בראשות הגאון הרב מנחם ברוך יאווע שליט"א

מי נופל לבור?

מכות מצרים בעצמן, כלם רואים ויודעים שה' עשה זאת, ותולדותיהן פיוצא בהן - כשהדבר נכר וגלוי שהם כמכה מאת ה'. אך היסורים הקטנים שבדרך הטבע שאינם נכרים שבאו כמכה משמים, הם התולדות שאינן דומות לאבות, שלא כלם יודעים שהם מהקב"ה - אב העולם, וקשה לאדם לקשר אותם לקב"ה, וזהו תפקידנו להתאמץ ולקשר הכל לה'.

והנה, גם אנחנו בעצמנו התולדות של האבות הקדושים ועלינו להיות 'פיוצא בהן' - ללכת בעקבותיהם ברוחני ובגשמי, כמו שכתוב "צאי לך בעקבי הצאן", שכתמו שהאבות התבוננו בכל מקרה שארע להם למצא את ה', כך גם אנו צריכים להתבונן ולראות שה' הוא המוליך והמביא אותנו, והוא עושה את המאורעות שבמחלה חיינו. ומי שמתבונן וחי במחשבה כזו שהכל מאת הקב"ה והוא משגיח עליו עד לפרט הקטן ביותר, אין צורך להביא עליו שום מכה, כמו שאמרנו חז"ל (ברכות א: ט"ו) 'טובה מרדחת [כניעה] אחת בלבד של אדם יותר ממאה מלקיות'.

בדרך התורה ויקיים את עשרת הדברות שפוללות את כל התורה ואם אדם עשה זאת אינו צריך לקבל מכות. לכן עשר המכות הן כנגד עשרת הדברות, להורות שהן מאד קרובות בתכליתן.

הדברה הראשונה בעשרת הדברות היא: "אנכי ה' אלוקיך", שקודם על האדם לדעת את יסוד האמונה שהקב"ה עושה את הכל - "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", בכל דור אני מוציא אותך מפל מכות מצרים ותחלואיך, ועליך להתבונן ולדעת שבאמת "זה לעמדת זה עשה האלוקים", מצד אחד היו עשר מכות במצרים, ומצד שני ישנן עשרת הדברות, שאם נקיים אותן ואת תולדותיהן, לא נצטרך לסבל את עשר המכות ותולדותיהן.

מחליט לפתח כפיכול בזה, כגדמת מה שכתוב בפ'רשת קרה, שה' פתח את פי הארץ ונפער בור גדול כעין 'רעידת אדמה', וקרה וכל עדתו נבלעו באדמה, כך הקב"ה עושה רעידת אדמה ונפתח הבור שפבר היה מוכן ומזמן, ש'פילו לתוכו אותם אנשים שאין להם ענוה ושפלות כאדמה, ואינם יודעים שהכל נעשה על ידי הקב"ה.

לכן עלינו להתבונן בכל דבר ולדעת שרצונו ממונו שנכיר אותו, ואם נבין זאת, לא נצטרך לקבל מכות ונקים. ובאמת כל אדם מקבל במשך חיו כגדמת עשר המכות, שבעצם הן התולדות של המכות, כגון בשנות בצרת שלא יורדים גשמים לפי מה שצריך ואין מספיק מים, הרי זה דגמת מכת דם. וכן פצעים ופריחות שיש לאדם בגופו שהם תולדה של מכת שחין וכו', וה' מביא את המכות הללו כדי שגדע שיזיד בכל משלה.

ומבאר בגמרא (ב"ב סט), שלפעמים התולדות הן כמו האבות - 'פיוצא בהן', ולפעמים הן לא פיוצא בהן. וכן הוא בנזקי שמים, שאת האבות שהן

בפרשתנו מבארים דיני ארבעה אבות נזיקין: השור, הבור, המבעה וההבעה. והגמרא (יש"ב"ק) אומרת, שלאבות נזיקין הללו ישנן תולדות. ויש לנו ללמוד, שששם שב'נזקי הבריות' יש אבות ויש תולדות, כמו כן בעשר המכות שהן 'נזקי שמים' ישנן אבות שהן עשר המכות, ויש להן תולדות. ויש לומר שעל כן רבי יהודה נתן בעשר המכות סימנים: דצ"ך עד"ש באח"ב. ולכאורה מהו הצורך לומר את המכות בקצרה? אלא לרמז שעשר המכות הן רק ראשי תבות - שנוכתבו בתורה בקצרה, אבל חז"ל הקדושים מגלים לנו, שבכל מכה טמונות מכות נוספות שלקו בהן המצרים (שמו"ר פכ"ג ט).

ואף שהחכמים פרטו את כמות המכות שהיו, אך הם לא פרטו את מהות המכות שהיו בכל מכה. וזהו התפקיד של כל אחד מאתנו, למצא את התולדות של כל מכה ומכה, וכן התולדות של האבות בדיני נזיקין, שכים בביראה עצמה, שפעמים די ה' עשה אתם. כגון נזק ה'בור' שצאמר בתורה: "וכי יפתח איש בור או פי יכרה איש בר", ורמזו בפסוק זה, שלפעמים "ה' איש מלחמה"

למה לסבל מכות ויסורים?

נתן לנו את התורה הקדושה שזה החלק הטוב "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם". והתחיל מעשרת הדברות שהן האבות, ומכלל דאיכא תולדות פיוצא בהן.

ותכלית עשרת הדברות היא בכדי שאדם יגביה את עשר אצבעותיו ויודה לקב"ה שבראו ועושה עמו את כל המאורעות, שהרי

'אין אדם נוהף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזו עליו מלמעלה', וידע ש"אצבע אלוקים היא" - הכל זה מהקב"ה כדי שילך

סבת הדבר שאדם מקבל מכות אינה מחמת ש'רוצה להענישו, שהרי ה' מקדים תרופה למכה, נמצא שהמכות שנתנות לאדם, הן רק מאהבת ה' אליו, כדי שיתעורר מכה להיטיב את דרכיו. ועל כך מוזמר דוד מלכנו: "אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו", כלומר: אשרי האדם שמקבל יסורים ומיד לומד מהתורה, להבין את הרמזים במה עליו לתקן את מדותיו ולישר את אורחותיו, שאז כבר אינו צריך את היסורים הגדולים ונרפא במהרה.

ומוכא במדרש (פסיקתא רבתי פכ"א): 'נאמר עשרת הדברות כנגד עשר מכות שהביא הקב"ה על המצרים במצרים', ולכאורה מה ענין עשרת הדברות לעשר המכות? אלא שמתחלה נאמר בתורה עשר המכות, שבזה ה' הרים כפיכול את עשר אצבעותיו והראה לעם ישראל את החלק הרע שיש בהם ואת המכות שבאות בשביל זה, ולאחר מכן נאמר עשרת הדברות, שאז ה'

מתיקות הבית כבית המקדש

הנה ישנם כמה אפנים שאנו מכינים את המאכלים בביתנו כדלהלן, וביכלתנו לכוון בכל אחד מהאפנים, שהוא כדוגמת מה שעשו בבית המקדש, וכך נקדש את ביתנו ותורה השכינה במעשה ידינו.

אפיה

בבית המקדש היו אופים בערב שבת את לחם הפנים, ובערב שבת הבאה, הפהנים היו מגביהים את השלחן ומראים לעולי הרגלים את לחם הפנים כשהוא נשאר עדין חם, שפנה נפר שה' מחבב מאד את עם ישראל. כך גם כשאנו אופים מיני מאפה בביתנו, עלינו להגביה את המאפה החם שה' נותן לנו, ולהראות דרך זה את חבתו של ה' אלינו.

בשול

בבית המקדש היו מקריבים מנחה העשויה מסלת חטים או שעורים. והיו שני סוגי מנחות: מנחת מרחשת ומנחת מתבת. מנחה שנקראת מרחשת - 'ואם מנחת מרחשת קרבנה' - היתה מתבשלת בסיר עמק שהבשול בו נשמע כרחושים עמוקים, והיא דומה ללב - שאדם רוחש בלבו מחשבות טהורות ורצונות טובים, וכך גם כשאנו מבשלים מאכלים בביתנו, עלינו למלאות ולהציף את לבנו ברחושים עמוקים של הודאה לה' שנתן לנו משפחה לבשל עבורו, ושתן לנו פרנסה לרכש עמה מאכלים, וכן לרכש רצונות טובים להיטיב לבני ביתנו, ולבקש מה' שיצילנו מרחושי הלב של רצונות רעים.

סגון

מנחה הנקראת מחבת - 'ואם מנחה על המחבת קרבנה' - היתה

מטגנת במחבת בגלוי, שהבשול בו נשמע כצפצופים מחבאים, והיא דומה לפה שלנו שדרכו אנו מבטאים את מחבואי לבנו. וכך גם כשאנו מטגנים מאכלים בביתנו, עלינו לצפצף בפנינו דברי שיר ושבח והודאה לה' ולבני ביתנו, ולבקש מה' שיצילנו מצפצופי לשון הרע ורכילות וכדומה.

קליה

הפעם היחידה שה' צוה אותנו לקלות היא במנחת העמר, שלאחר שקצרו בעסק גדול את עמר השעורים בט"ז בניסן, היו מביאים אותו לבית המקדש ובוררים את השעורים וקולים אותן. והיו מקריבים את העמר בזמן הקציר, להודות על התבואה שה' מחדש לנו בכל שנה ושנה. והעמר הוא אב וראש לכל סוגי המאכלים, ובו אנו כוללים הודאה על כל מיני המאכלים שמתחדשים בכל השנה. כך גם אם אנו קולים מני מזון בביתנו, או פאשר אנו אוכלים מאכלים קלויים, עלינו לכוון הודאה על חדוש התבואה שבכל מיני המאכלים.

צליה

לא היתה בבית המקדש בגדר צווי. והפעם היחידה שה' צוה אותנו לצלות, היא בקרבן פסח, כי צלי אש הוא מאכל טעים ביותר, וכך ישאר הטעם הטוב בפנינו, ונוכח היטב את יציאת מצרים. וכך גם כשאנו צולים את המאכלים שבביתנו, עלינו לזכור את אהבת ה' אלינו שהוציא את אבותינו ממצרים, וגם בכל דור ודור ה' אוהב אותנו מאד ומציל אותנו משני החיות הטורפות - האויבים, שונאי ישראל - המבקשים בכל דרך ללכות אותנו, וה' ברחמנותו מצילנו מידם.

פסק הלכה ו'תוכחה הגונה' מפרך פוסק הדור בעל "שבט הלוי" זצוק"ל:

'ברור להלכה שאסור גמור להתחיל בעשון בימי הפחרות וגיל צעיר, ועל ההורים ומורים ומחנכים מוטל חוב גמור על פי התורה למנעם מזה'...

'הליכה לעשן במקומות צבוריים, שגם הריח בעצמו הוא מזיק גמור כאשר נתבאר בחקירה'.

שו"ת 'שבט הלוי' חלק י סימן רצ"ה (עין שם באריכות)

עוסקים בסוגית המבעה וההבער, מערב בו, אש המזיק, ובו בזמן מבעירים אש ומזיקים בהבל [עשן] שבפיהם!...

מתיקות חסדי ה' הרמוזים בפרשה

"ושש שנים תזרע את ארצה ואספת את תבואתה" - בגדול התבואה אנו רואים חסד ה' גדול בכך שה' מגדל את הגרעים שבאדמה לאחר שמרקיבים, ועל כך דרשו חז"ל (שבת לא): "והיה אמונת עמידה" אמונת זה סדר זרעים - שגדול הגרעים זהו חזק באמונה שבבילנו, שאם מגרעין קטן של חטה שהוא קשה כפאן, ה' מגדלו אף לאחר שנקרב באדמה, כל שכן שכל אחד מאתנו יכול לגדל ולפרח, אפילו מי שמרגיש שהוא נרקב.

על כך שנינו (אבות פ"ד ג'): 'אל תהי בד לכל אדם, שאין לך אדם שאין לו שעה' - שאפילו אדם שגראה פרקוב וחסר תועלת, אין לזלזל בו, כי תבוא לו השעה וה' יעזרהו להצליח.

ומגדילת הגרעים דרשו חז"ל לחזק בלבנו את האמונה בתחית המתים, שקמו כן אותם שוכני עפר שנקרב גופם באדמה, עתידים לקום בתחית המתים.

מתיקות התפילה - ברכות התורה

נריעת ברוך לפני התורה

מרבדים שלום בעולם. ויבאר עוד, שלא ברכו בתורה תחלה, הינו, שלא ברכו על התורה שהשיני לומה, אלא כל אחד העריף והחשיב רק את תורת עצמו.

ההכרח לאגד ונסחאות קדם הלמוד לכו לפני הלמוד צריך להתנהג במדות הטובות. וכמו שאמר שצריך לתת צדקה לפני התפילה, כך לפני הלמוד צריך 'לברך' ולקרע ברוך לפני ה' ולפני הציולת. ועל פסוק רב פפא,

שעל הברכות שלפני הלמוד צריך דוקא לברך את הסחאות הברכות של שתי השיטות - כדי לקרע בזה ברוך לכל השיטות. כי כל התורה באה ללמדנו מדות טובות, כמו שאמר הלל: 'מה שעליך שנאוי אל מעשה לחברך - זהו כל התורה כלה'.

וזהו טעות שהיצר הרע מטעה את בני האדם, שכל אחד מיקור רק את ה'עדה' וה'דעה' שלו, ואינו מוכן לסבל שיטות שהן שונות משלו. אם כן, כדי שנקבל מדות טובות מהתורה, מן הראוי קדם הלמוד לעשות מעשה שבו נגלה חבוב לזולת ולשיטתו, כגון מה שאנו מברכים את הנסחאות של כל השיטות, ומזה נקיש לעסק הלמוד בעצמו, כששאנו מבינים שה' נתן לנו את התורה בשביל להדבק בדרךיו, אזי כל אחד יבד את שיטתו של השני, גם כשאנו סוכר כמותו.

לא יהיה הלמוד פחות ממאכלים

וראי להשפיל, שכשם שאדם מחבב מאכלים גם אם הם של עדה אחרת, פי מטרתו היא להרגיש בחכו את ערבות המאכל, כך בשיטות שבלמוד התורה ובפסקי ההלכה, צריך לחבב גם את השיטה של החבר ולא רק את שיטות עצמו. שלכן רב פפא תקן לברך קדם הלמוד את הנסחאות של כל השיטות, ולומר 'והערב נא' - כדי להשפיל ולרצות בלמוד רק לטעם את ערבות ומתיקות דבר ה', שעל ידי כך נמליך את חברנו עלינו ונקבל גם את שיטתו, ולא נריב זה עם זה, כדי שלא נהיה ככלל לא ברכו בתורה תחלה', שמספיה זו יצאו לגלות.

ובדרך זו של קניית מדות טובות בהמלכת חברנו עלינו, נזכה שגם בנינו יהיו תלמידי חכמים, שהיה אמרו חז"ל: 'מפני מה תלמידי חכמים אין בניהם תלמידי חכמים? מפני שלא ברכו בתורה תחלה'. וגם פאן צריך באור, הלא כל בני האדם מברכים בתורה תחלה, ומדוע בכל זאת לא כלם בניהם תלמידי חכמים? אלא מכרח לומר, שכניית חז"ל שלא ברכו בתורה תחלה אינו כפשוטו, אלא שיש לברך לפני התורה עם הנכונה ועם הפונה הרצויה בברכות התורה, וכך נזכה שבנינו יהיו תלמידי חכמים.

לאחר ברכת 'אלקי, נשמה וכו' אנו מברכים את ברכות התורה, כי קדם אנו מודים לה' על הנשימות שנופח בנו בכל עת, שלולי חסד הנשימות, היאך נוכל לקבל את התורה ולעסוק בה ולקיימה.

והנה מרן השלחן ערוך (סי' מ"ה) פסק, שברכות התורה כוללות ג' ברכות. ומקורו בגמרא (ברכות יא.): 'מאי מברך? אמר רב יהודה אמר שמואל: אשר קדשנו במצוותיו וצונו לעסוק בדברי תורה'. בברכה זו אנו מודים על עצם עסק התורה.

וברי יוחנן מסיים בה הכי: הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל קלנו יודעי שמך ועוסקי תורתך לשמה, ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל'. ברכה זו היא הודאה על המתיקות והערבות של התורה.

ובר המנוח אמר: אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, ברוך אתה ה' נתן התורה. והיא הודאה על הבדלת עם ישראל מן העמים בקבלת התורה. אמר רב המנוח זו היא מעלה שבברכות [התורה].

אמר רב פפא: הלך למרינהו ללחו - זוהי שיטתו של רב פפא במקומות רבים בתלמוד, לעשות שלום ופשרות, וכמו כן פאן לגבי הדעות איזו ברכה מברכים בברכות התורה, הכריע: 'הלך גמרינהו ללחו' (פגרת הראשונים).

מה עם ברכה לבטלה?!

ויש להבי, מדוע רק בברכות התורה אומרים 'הלך גמרינהו ללחו', ולא אומרים כן במחלוקות אחרות שבתלמוד שיש מקום לומר זאת גם בהן? וכן צריך באור מדוע רב פפא לא חשש בזה משום ברכה לבטלה, אף על פי שהיה יכול לכאורה למצא לזה פתרון ולומר, שבכל אחת מברכות התורה יוצא ידי חובו, ובכל יום יוכל לברך איזו מהן שירצה, אך בכל זאת רב פפא לא חשש לאסור ברכה לבטלה ופסק שבכל יום נברך את כל הברכות, ומדוע?

אלא דהנה אמרו חז"ל (נדרים פא.) שעם ישראל יצאו לגלות מפני שלא ברכו בתורה תחלה, ויתכן לפרש שכל אחד למד תורה כעסק עצמי, ובא מנהג לגאווה שלא כבוד כל אחד את עסק תורתו של השני וסברתו, וכל זאת משום שלא ברכו בתורה תחלה - שלא זכרו שה' הוא המלמד תורה ונתנה לכל עם ישראל, וה' הוכיחם על כך "על עתכם את תורת", שתכלית התורה היא שממנה ללמוד להדבק בדרךיו, שאם הולכים בדרך זו ללמוד מהתורה את המדות הטובות,

עצה מתוקה: מי מגיע למשפטו בלי פחד?

ישנם מאמרי חז"ל רבים המדברים על כך שיש לאדם להכיר טובה ולעסוק בחסד, ואם כן, מטלת החובה עליו לקום מה שלמדו, ואף בו בזמן שנוסק בחסד, ויכל להגות בתורה ולעשות סכום על הלמוד ששמע באותו יום. ובכדי להצליח בכך על האדם לערוך משפט לעצמו בכל יום, מהן הצדקות שעליו לעשות באותו היום, וכתב בפנקס מיוחד רשימה של מצוות ומעשים טובים שיש לעשות במשך היום, כגון: ברחשבה - שיחשב על אחרים ויראה אותם בעין טובה, וכן בדבור - לומר חזק לחבר במלים טובות, ללמוד אחרים תורה, ולהשתכן

"ואלה המשפטים..." כתוב: "אשרי שמורי משפט עשה צדקה בכל עת", צריך באור, כיצד יתכן לעשות צדקה בכל עת? אלא שאין הפנה רק לעשות צדקה במקומו אלא כל צדקה שהיא, כגון לחזק את השני במלים טובות ובמאור פנים, הן עם החברים והן בבית כשעוורים בנקיון הבית ובגדול הילדים. ובשמים דנים את האדם אם לא עשה צדקה בעקר בביתו.

ובכלל הצדקה שבכל עת, הוא מה שעל האדם להזהר בכל שעות היום, לא להחליש דעת של אחרים ולא לפגוע בשום אדם, ולדעת לפס אם ארע לו שהחליש דעת של מישהו או פגע בו.

ואדם שעוסק בתורה, עליו מתעורר הדין יתה שהרי

שלום בין אחד לחברו, על ידי שימולין ויאמר שבחים על השני במקום הנצרך. וכן במעשה - לעזור בבית ולדאג גם למזונם של אחרים.

ועל האדם להתחיל את המשפט בתחלת היום - שיתבונן במצוות ובמעשים הטובים שעליו לעשות במשך היום, ויגמר את המשפט בהגיע הלילה - שיעבר על פנקסו ויערוך חשבון נפש אם מלא את היום בעסק התורה ובמעשים טובים הגורמים לאדם להדבק בדרךיו של ה'. וכשאדם עושה לעצמו דין למטה, לא עושים לו דין למעלה, וכך יוכל אחרת ללמוד בבית דין של מעלה, בידיעה שהשתדל לעשות את רצון ה' מפניו.

‘מִשׁוֹךְ נַעַם יִרְאַתְךָ’ - תּוֹקָא

אני אברך אב למשפחה ברוכת ילדים, התגוררתי באחת מערי ארץ ישראל, אבל היות שהדירה בה התגוררתי הייתה קטנה, לכן הכרתי למכרה כדי לקנות גדולה יותר ממנה לפי הצורך הנדרש עבור משפחתינו.

היו לי קשיים למצוא דירה גדולה, כי לפי האמצעים שהיו לי הייתי מכרח לקבל גם את המחיר הזול, ובקשתי גם מהורי וממשפחתי שיחפשו דירה גדולה עבורי. אמי ראתה בדייק פרסום על בית גדול במחיר זול הממקם בעיר אחרת, ואמנם הבית ממקם באזור שנבנה לתושבים שומרי תורה ומצוות, אבל לבסוף התברר, שלמעשה גרים שם אנשים רחוקים מאד מהיהדות.

לעמתי הקשיים, ראיתי השגחה פרטית נפלאה, הצלחתי למכור את הדירה שבה התגוררתי עד כה בסכום נאה במיוחד, כך שיכלתי לשלם את רב הסכום שנדרש לקניית הבית החדש, ומכאן ואילך הצרתי לעשות כמה הלוואות קטנות לשלם את הסכום המועט שנשאר לי לשלם.

תוך כחדש עברנו להתגורר בבית החדש, אלא שאז עמדה למולי הצרה, שבסמוך לביתנו היו יהודים רחוקים שאפילו לא ידעו את המושג

של שמירת תורה ומצוות, בצר לי הלכתי למורי ורבי וספרתי לו את כל מה שארע עמי ואת הצרה הרחנית שעומדת למולי, הוא אמר לי: "אם ה' סבב שפגיע למקום רחוק זה, בודאי תהיה מן תועלת לקרב את אותם יהודים רחוקים".

שאלתי ביראת כבוד: "מה אעשה שיש לי פעת ילדים קטנים בבית, ואני פוחד שלא ישפיעו לרעה מהסביבה 'הרחוקה'...". הוא השיב לי במאור פנים ובבטחון: "אם תמסר נפש לדאג לבניו של ה' השביים בכבלי היצהר ה' ידאג כפר לילדים שלך!" והפטיר: "רק תזהר ללכת בדרך נעם ורכות וכן תצליח".

רק אני הבנתי את עמק דבריו, כי בטבעי אני קפדן כדרכו של שמיא הזקן, וכאן הזהיר אותי רבי לעשות ההפך מטבעי וללכת בדרכו של הלל הזקן, שדבק במדתו של אהרן הכהן לאהב את הבריות ולקרוב לתורה.

בשנים הראשונות, היינו היחידים באותה שכונה שהם שומרי תורה ומצוות, כמובן ילדי הצרכי לנסע כל יום למוסדות למוי תורניים בשכונות אחרות. מדי פעם הרגשנו מבטים מפנים אלינו מאותם יהודים רחוקים, בינתים לא

ראיתי צורך לשוחח עמָהֵם, כי נוכחתי לראות

שאותם שכנים שנסעו בשבת והדליקו אש הפסיקו לעשות זאת, ובהזדמנות הם אמרו לי שמאז שבאנו לגור שם, הם מתביישים לחלל שבת. היו שם כמה משפחות שומרי דת שהתחזקו מעצם באונו, והם בקשו ממני לקחת יוזמה ולבנות בית כנסת, וכן לשרת שם כרב המקום. ממחשבה למעשה, החלטנו שבינתים נקצה את החנה שמתחת לביתנו עבור בית כנסת.

בחוד ה' הכל זרם כראוי יותר ממה שצפיתי, לדגמא חשבתי שאצטרך לותר על תפלה ב'צ' שנהגתי להקפיד על כך עוד מילדותי, אבל צבור המתפללים בעצמם בקשו לקיים מנין לתפלת שחרית בזמן 'נץ החמה' כדי שיוכלו להגיע לעבודה בזמן. לאחר מכן היינו נפגשים גם למנוחה מעריב ושעור דף היומי, ולאחר מכן למוד הלכות שכל יהודי צריך לדעת, דברי מוסר ומדרשים ואגדות חז"ל.

ובאמת בהתחלה היה לי קל ללכת בדרך נעם, כי מטבע הדברים כשעוד לא הכרתי את הצבור והם לא הכירו אותי, הייתה בושה של התחלה, וכך עברו להן כמה שנים, שבהן הכל התנהל בדרך נעם, הצבור הסכימו לכל דבר שבקשתי

מהם, עד ש...
המשוך אי"ה בשבוע הבא...

